

CD-706 DIGITAL

Volume 3

Kalevi Aho

Symphony No. 9 for trombone & orchestra

Concerto for cello & orchestra

Christian Lindberg, trombone • Gary Hoffman, cello
Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä

AHO, Kalevi (b. 1949)**Symphony No.9****31'19**

for trombone and orchestra (1993-94) (M/s / FMIC)

- [1] I. *Andante – Vivace – Tempo I – Presto* 11'35
- [2] II. *Adagio – Poco più mosso – Appassionato – Poco meno mosso – ♩.=80 – ♩.=120* 10'13
- [3] III. *Presto – Cadenza – Tempo I – Andantino – Tempo I* 9'14

Christian Lindberg, trombone**Concerto for cello and orchestra** (1983-84) (M/s / FMIC) **29'39**

- [4] I. ♩.=69 – *Poco meno mosso – Più mosso – Presto – Meno mosso – Prestissimo* 14'42
- [5] II. ♩.=92 – *Tranquillo assai – Cadenza – Presto leggierissimo – ♩.=52 e stringendo – Coda* 14'55

Gary Hoffman, cello**Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti)

Leader: Sakari Tepponen

Osmo Vänskä, conductor*Sinfonia Lahti*

Sinfonia Lahti is supported by Schauman Wood Oy

KYMMENE

Kalevi Aho's *Cello Concerto* and *Symphony No.9* – music of multi-dimensional time

Concerto for cello and orchestra

Kalevi Aho's *Concerto for cello and orchestra* was written in 1983-84 as a commission for the Helsinki Festival. The piece was composed for the cellist Erkki Rautio, for whom Aho had planned to write a concerto since 1977, when Rautio gave the first performance of Aho's virtuoso piece for cello and piano *Prelude, Toccata and Postlude* with great brilliance.

The *Cello Concerto* is a very unusual work. In its two movements there are often various instrumental layers: the solo part shapes one layer, the orchestra another. In addition the piece contains a sort of 'anti-orchestra' consisting of five players: accordion, mandolin, saxophone, tuba and side drum. The fourth of the principal sonic elements is the organ which, especially in the second movement, also plays an important rôle as a part of the whole. Finally, in the first movement, there appears on occasion a trio consisting of harp, celesta and glockenspiel. In between these layers there is, as such, a great disparity, and this very lack of proportion acts as the work's point of departure in terms of its dynamic form.

The instrumental layers in the concerto are not of equal importance; the 'normal' orchestra's part tries to grow to dominate the others and finally suppresses them. The work opens with ethereal sounds, like some tone colour music approaching from a distance, in which the organ, accordion and solo cello colour the same notes in different ways. With the entry of the orchestral wind instruments the solo part assumes a sharper profile, and the entry of the 'anti-orchestra' enlivens the music. The first full orchestral *tutti* is powerful and incisive. Almost like a reaction against this, the concerto then assumes a lighter, scherzo-like tone. The powerful climax of the first movement is followed by an intense recitative from the solo cello and, finally, an ethereal, extremely rapid and fleeting scherzo section. ..

The music of the second movement is no longer coherent. Right at the beginning of the movement the cello and the 'anti-orchestra' struggle to make themselves heard between the orchestra's violent and chaotic outbursts. As their echoes die away the soloist performs a melancholy, appealing recitative which is followed by a very demanding solo cadenza. The development tries to take the listener towards

the delicate atmosphere of the beginning of the first movement, away from the preceding situations of conflict. Peace, however, proves to be short-lived. The lower brass begin the concerto's greatest climax, in which the soloist and the 'anti-orchestra' are gradually suppressed by the orchestra. Finally the music collapses into organ clusters. After this none of the instrumental layers can preserve its identity; all of them, including the orchestra, have lost their original characteristics.

The concerto ends in an unreal, desolate musical landscape in which we hear strange, distorted fragments of some of the music heard previously. Erkki Rautio gave the first performance of the concerto with the Finnish Radio Symphony Orchestra conducted by Esa-Pekka Salonen at the Helsinki Festival on 1st September 1984.

Symphony No.9

The *Cello Concerto* can be seen as a most pessimistic commentary and verdict by a composer upon the present-day world. The *Symphony No.9* for trombone and orchestra (1993-94) is completely different in nature. This piece was also a commission for the Helsinki Festival — it was first performed by Sinfonia Lahti (the Lahti Symphony Orchestra) conducted by Osmo Vänskä at a concert devoted to Kalevi Aho's music at that Festival on 2nd September 1994; the trombone soloist was Christian Lindberg.

The piece, which was originally called 'Sinfonia concertante No.2', is not a pure symphony, but neither is it a proper concerto even though its solo trombone part is exceptionally demanding. In this symphony the world of the orchestra is examined through a single solo instrument which is the focus of the music. This is not the first occasion upon which Kalevi Aho has written a concertante symphony: his *Symphony No.3* (Sinfonia concertante No.1; 1971-73) contains a very demanding solo violin part, and his *Symphony No.6* (1979-80) includes 'group solo parts' for entire orchestral sections, which are called 'soli concertante' in the score. In the large-scale *Symphony No.8* (1993; BIS-CD-646) the solo instrument is the organ. Overall, all of Aho's symphonies are characterised by brilliant instrumentation which demands great virtuosity from the orchestra.

If Aho's symphonies are often similar to concertos, his three concertos — the *Violin Concerto* (1981; BIS-CD-396), the *Cello Concerto* (1983-84) and the *Piano Concerto* (1988-89) — are very symphonic in conception. In none of these works is the orchestra satisfied to play merely an accompanimental rôle; on the contrary it makes an important contribution to the work as a whole. The form of the concertos is also solid and symphonic.

The character of the *Ninth Symphony* is lighter than that of its predecessor, the monumental *Eighth Symphony*, or of the *Cello Concerto*. The work was composed as an opposite number to the *Eighth Symphony*, which was performed alongside the *Ninth Symphony* at the latter work's première.

A distinctive feature of the composition is its movement between different musical periods — the present, the past and also the future. Central to these is the 'present-day' style, but from the music's dramatic focal points a completely new dimension upon a new musical world can suddenly open up. The change between the periods is also emphasized, in some sections, by the soloist changing instrument to the baroque alto trombone, the sackbut. The scoring moreover also includes a part for harpsichord.

The past and the future react in the *Ninth Symphony* to that which is happening in the present. The work's time-space has a multi-dimensional and non-linear character.

The abrupt changes of style and 'time displacements' in the first movement lend the music an unreal, fairy-tale character. At the beginning of the *Adagio* Aho conjures up a quiet, extremely impressive musical landscape in which we experience a sort of static atmosphere representing the end of time, the completion of history. The virtuosic, sparkling finale contains a demanding solo cadenza that requires the soloist to have a command of multiphonic trombone-playing techniques. The conclusion of the work seems to announce an uninhibited joy of life and of existence.

Anne Weller

Kalevi Aho (b. 1949), one of the most eminent modern Finnish composers, studied composition at the Sibelius Academy in Helsinki with Einojuhani Rautavaara (1968-71) and continued his studies in West Berlin as a student of Boris Blacher (1971-72). During the period 1974-88 he was a lecturer at the music faculty of Helsinki University and from 1988 until 1993 he was professor of composition at the Sibelius Academy. A 15-year composition grant from the Finnish state made it possible for him to become a freelance composer in the autumn of 1993.

Aho's production includes two operas, nine symphonies, three concertos, two chamber symphonies for strings and a large quantity of other chamber, vocal and orchestral music in addition to orchestral and chamber arrangements of other composers' works. He has also won a reputation for his essays on music — Aho has written three books himself and edited several more.

Sinfonia Lahti (the Lahti Symphony Orchestra) has appointed Kalevi Aho as its 'composer in residence' — and Aho's *Symphonies No.8* (1993) and *No.9* (1993-94) were written for this orchestra. The orchestra has also performed and recorded many of his other orchestral works.

Gary Hoffman was born into a famous musical family in Vancouver, Canada in 1956. At the age of 15 he made his London recital début in the Wigmore Hall. At the age of 23 he became the youngest faculty member in the history of Indiana University's School of Music and he spent eight years there before moving to Paris. In 1986 he became the first North American to win the Rostropovich International Cello Competition and he has since appeared with major orchestras throughout the world under such distinguished conductors as James Levine, Mstislav Rostropovich, Charles Dutoit, Herbert Blomstedt and André Previn. Gary Hoffman is a keen chamber musician and has appeared with both the Emerson and the Tokyo Quartets. He has also formed a trio with the pianist Yefim Bronfman and the violinist Cho-Liang Lin. This is his first recording for BIS.

Christian Lindberg was born in 1958 into a family of artists, both his parents being painters. He started playing the trombone at the age of 17, and within two years he was a member of the Royal Stockholm Opera Orchestra. A year later he left the orchestra for studies in Stockholm, London and Los Angeles, before finally

stepping out into previously uncharted territory, determined to become the first professional trombone soloist in history.

Today he plays over 100 concerts per year with orchestras such as the Royal Concertgebouw Orchestra, the Academy of St. Martin-in-the-Fields, the St. Paul Chamber Orchestra, the Australian Chamber Orchestra, the Japan Metropolitan Orchestra and the BBC Symphony Orchestra and at festivals such as those at Lockenhaus, Schleswig-Holstein, Sydney and the Barbican. He has made a series of recordings for BIS.

Christian Lindberg is an artist of great versatility. He not only performs the contemporary repertoire in a way that breaks down conservative resistance everywhere, but also he is a scholar of the baroque repertoire which he performs on original instruments; he is equally interested in playing the classical and romantic repertoires. Furthermore, he is a very innovative artist who gives unique solo recitals and 'one-man-shows' which include a major element of theatre, sometimes in costume. He has also inspired more than forty composers (including Iannis Xenakis, Tōru Takemitsu, Alfred Schnittke, Michael Nyman, Jan Sandström and Arvo Pärt) to write works especially for him.

Christian Lindberg has become the hero and rôle model for a new generation of young musicians who will continue to benefit from his pioneering activities. Together with the Conn instrument company he has developed the trombone further and designed mouthpieces available to players all over the world. He was among the nominees for the prestigious 'Musician of the Year 1993' award and he has been granted the honorary title of 'Prince Consort Professor of Trombone' at the Royal College of Music in London. Christian Lindberg lives in Stockholm with his wife and four children.

Lahti is a town with approximately 100,000 inhabitants 60 miles north of the Finnish capital, Helsinki; it is a modern centre for sports, culture, trade and industry. The **Lahti Symphony Orchestra (Sinfonia Lahti)** was founded in 1949 to maintain the traditions of the orchestra established in 1910 by the society Lahti Friends of Music. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in the Nordic countries under the direction of its conductor Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor 1988-1995). It has won the

renowned Gramophone Award and other international accolades for its recording of the original version of the Sibelius *Violin Concerto* (BIS-CD-500), and the Grand Prix of the Académie Charles Cros (1993) for its recording of the complete score to Sibelius's *Tempest* (BIS-CD-581). As well as playing regularly in symphony concerts, opera performances and recordings, the orchestra has an extensive development programme for children's and youth music. The orchestra's own supporters' club 'Aplodit orkesterille' (Friends of Sinfonia Lahti), the first of its kind in Finland, has existed since 1991.

Sinfonia Lahti presents weekly concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Siren, 1954) and in the Church of the Cross (Alvar Aalto, 1978); this church is also the venue for all the orchestra's recordings. The orchestra also appears regularly in Helsinki and has performed at numerous festivals including the Helsinki Festival, the Helsinki Biennale (contemporary music) and the Lahti International Organ Week. The Lahti Symphony Orchestra (Sinfonia Lahti) appears on 15 other BIS records.

Osmo Vänskä (b. 1953) studied conducting at the Sibelius Academy with Jorma Panula, graduating in 1979. He has also studied privately in London and West Berlin and has taken part in Rafael Kubelík's master class in Lucerne. Osmo Vänskä is also active as a clarinetist.

In 1982 Osmo Vänskä won the international Besançon Competition for young conductors, after which he has conducted the most important orchestras in Finland, Norway and Sweden. His international career has also blossomed rapidly outside the Nordic countries and he has worked for example in France, the United Kingdom, the Netherlands, Czechoslovakia, Estonia and Japan.

As an opera conductor he has appeared at the Savonlinna Opera Festival, at the Royal Opera in Stockholm and at the Finnish National Opera. He assumed the position of principal guest conductor of the Lahti Symphony Orchestra (Sinfonia Lahti) in autumn 1985; in autumn 1988 he took over as artistic director of the same orchestra. Since 1993 he has also been chief conductor of the Iceland Symphony Orchestra. He appears on 20 other BIS records.

Kalevi Ahon *sellokonsertto* ja 9. *sinfonia* – musiikkia moniulotteisessa ajassa

Sellokonsertto

Kalevi Ahon *sellokonsertto* on syntynyt vuosina 1983-84 Helsingin juhlatiimien tilaustyönä. Teos on sävelletty sellisti Erkki Rautiolle, jolle Aho oli suunnitellut konserton säveltämistä jo vuodesta 1977 lähtien – Rautio kantaesitti tällöin häikäisevällä tavalla Ahon virtuoosisen sello-piano-teoksen *Preludi, toccata ja postludi*.

Sellokonsertto on hyvin epätavallinen teos. Kaksiosaisessa sävellyksessä on useita eri instrumentaalisia kerroksia. Yhden tason muodostaa solistin osuus, toisen taas orkesteri. Lisäksi teoksessa on eräänlainen ”anti-orkesteri”, johon kuuluu viisi soittajaa: harmonikka, mandoliini, saksofoni, tuuba ja pikkurumpu. Neljäntenä keskeisenä soinnillisena elementtinä ovat urut, joilla on etenkin toisessa osassa tärkeä tehtävä kokonaisuudessa. Vihdoin ensimmäisessä osassa kohooa paikoitellen esiin harpun, celestan ja kellopelin kolmikko. Näiden kerrosten välillä on sinänsä suuri epäsuhta, ja juuri tämä epäsuhtaisuus toimii teoksen muotodynamiikan lähtökohtana.

Teoksen soittimelliset tasot eivät ole konsertossa samanarvoisia, vaan ”normaalin” orkesterin osuus pyrkii kasvamaan muita dominoivammaksi, lopulta muita tukahduttavaksi. Teos alkaa aineettomalla, ikään kuin jostain kaukaa lähestyvällä sointivärimusiikilla, jossa urut, harmonikka ja soolosello värittävät samoja säveliä eri tavoin. Orkesterin puhaltimien sisääntulosta lähtien solistin osuus muuttuu profiloidummaksi, ja ”anti-orkesterin” sisääntulo antaa musiikille uutta eloa. Tuttiorkesterin ensimmäinen esiintyminen on voimakas, hakeava. Ikään kuin vastareaktiona sille konsertto saa jatkossa kepeämpää, scherzomaista sävyä. Ensimmäisen osan voimakasta huippukohtaa seuraa soolosellon intensiivinen resitatiivi ja lopuksi aineeton, äärimmäisellä nopeudella ohikiitävä scherzo-jakso.

Toisessa osassa musiikki ei pysy enää koossa. Sello ja ”anti-orkesteri” eivät osan alussa tahdo saada enää ääntään kuuluviin orkesterin yhä väkivaltaisemmiksi ja kaoottisemmiksi muuttuvien purkausten välissä. Niiden kaiun vaimennuttua solisti esittää surumielisen, vetoavan resitatiivin, jota seuraa hyvin vaativa soolo-

kadenssi. Kehitys pyrkii viemään tästä kohti ensimmäisen osan alun hauraita tunnelmia, pois edeltäneistä konfliktitilanteista. Rauha ei jää pysyväksi. Matalat vasket aloittavat konserton laajan huipennuksen, jossa solisti ja "antiorkesteri" jäävät vähitellen kokonaan orkesterin jalkoihin. Musiikki luhistuu lopulta urkujen klustereihin. Yhdenkään eri instrumentaalitason identiteetti ei tämän jälkeen enää säily, vaan ne kaikki, myös orkesteri, ovat kadottaneet alkuperäiset ominaispiirteensä.

Konsertto päättyy epätodelliseen, autioon musiikilliseen maisemaan, jossa kuuluu ikään kuin omituisia, vääristyneitä sirpaleita jostakin aikaisemmin soineesta musiikista. Erkki Rautio kantaesitti konserton Esa-Pekka Salosen johtamassa RSO:n konsertissa Helsingin juhlaviikoilla 1.9.1984.

Sinfonia nro. 9

Sellokonsertto voidaan nähdä säveltäjän pessimistisenä kommenttina ja puheen-
vuorona tämän hetken maailmastamme. Pasuunalle ja orkesterille sävelletty
9. sinfonia (1993-94) on olemukseltaan täysin toisenlainen. Tämäkin teos syntyi
Helsingin juhlaviikkojen tilauksesta — Lahden kaupunginorkesteri kantaesitti
sinfonian Kalevi Ahon sävellyskonsertissa juhlaviikoilla 2.9.1994 Osmo Vänskän
johdolla, pasuunasolistina oli Christian Lindberg.

Teos, jolla on alaotsikkona *Sinfonia concertante nro. 2*, ei ole puhdas sinfonia,
mutta se ei ole myöskään varsinainen konsertto, vaikka sen solistinen pasuuna-
osuus onkin poikkeuksellisen vaativa. Orkesterin maailmaa tutkitaan sinfoniassa
ikään kuin yhden, tapahtumien polttopisteessä olevan soolosoittimen kautta. Kon-
serttoivaa sinfoniatyyppeä Aho on harrastanut ennenkin. *3. sinfoniaan* (Sinfonia
concertante nro. 1; 1971-73), liittyy hyvin laaja solistinen viuluosuus, ja *6. sinfo-
niaan* (1979-80) sisältyy puolestaan kokonaisten soitinryhmien konserttoivia yhteis-
sooloja, jotka on nimetty partituurissa *solì concertante*iksi. Suurisuuntaisessa
8. sinfoniassa (1993; BIS-CD-646) soolosoittimena ovat urut. Ylipäänsä Ahon
kaikille sinfonioiden on tyypillistä orkesterilta suurta taituruutta edellyttävä loisto-
kas instrumentointi.

Kun Ahon sinfoniat lähenevät usein konserttoa, vastaavasti hänen kaikki kolme
konserttoaan, *viulukonsertto* (1981; BIS-CD-396), *sellokonsertto* (1983-84) ja *piano-
konsertto* (1988-89) ovat luonteeltaan hyvin sinfonisia. Orkesteri ei missään näistä

teoksista tyydy pelkän säestäjän osaan, vaan silläkin on tärkeä sanottavansa kokonaisuudessa. Myös konserttojen muoto on luja, sinfoninen.

9. sinfonian luonne on kepeämpi kuin edeltävän, monumentaalisen *8. sinfonian* tai *sellokonserton*. Teos on sävelletty vastakohtaiseksi pariiksi *8. sinfonialle*, joka esitettiin *9. sinfonian* kanssa sen kantaesityksessä.

Tunnusomaista sävellykselle on liikkuminen eri musiikillisissa aikakausissa – nykyisyydessä, menneisyydessä ja myös tulevaisuudessa. Keskeisintä on ”nykyisyyden” tyyli, mutta musiikin dramaattisimmista polttopisteistä saattaa yhtäkkiä avautua täysin uusi ulottuvuus uudenaikaisine musiikkimaailmoineen. Aikakausien vaihdosta korostetaan myös sillä, että barokkimaisissa jaksoissa solisti vaihtaa instrumenttinsa barokkialttopasuunaan, *sackbutiin*. Instrumentaatioon kuuluu lisäksi cembalo.

Menneisyys ja tulevaisuus reagoivat *9. sinfoniassa* siten siihen, mitä tapahtuu nykyisyydessä. Teoksen aika-avaruus muodostuu moniulotteiseksi ja epälineariseksi.

Sinfonian ensimmäisen osan jyrkät tyylilajinvaihdokset ja ”aikasiirtymät” luovat osaan epätodellista, sadunomaista tunnelmaa. *Adagion* alkuun Aho loihtii hiljaisen, hyvin vaikuttavan musiikkimaiseman, jossa soi eräänlainen aikojen lopun, historian päättymisen staattinen tunnelma. Virtuosoisin, räiskyvä finaali sisältää vaativan soolokadenssin, joka edellyttää solistilta moniäänisen pasuna-tekniikan hallintaa. Teoksen loppu tuntuu julistavan elämän ja olemassaolon pidäkkeetöntä riemua.

Anne Weller

Tärkeimpiin suomalaisiin nykysäveltäjiin kuuluva **Kalevi Aho** (s.1949) opiskeli sävellystä Sibelius-akatemiassa Einojuhani Rautavaaran johdolla 1968-71 ja jatkoi opintojaan Länsi-Berliinissä Boris Blacherin oppilaana 1971-72. Vuosina 1974-88 hän toimi Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksen lehtorina ja 1988-1993 Sibelius-akatemian sävellyksen professorina. Suomen valtion myöntämä 15-vuotinen sävellystaideapuraha mahdollisti hänen siirtymisensä vapaaksi taiteilijaksi syksyllä 1993.

Ahon tähänastiseen tuotantoon kuuluu kaksi oopperaa, yhdeksän sinfoniaa, kolme konserttoa, kaksi kamarisinfoniaa jousille ja runsaasti muuta kamari-, vokaali- ja orkesterimusiikkia sekä orkesteri- ja kamarimusiikkisovituksia muiden

säveltäjien teoksista. Lisäksi hän on tullut tunnetuksi musiikkiesiintymisensä — Aho on julkaissut itse kolme kirjaa ja toimittanut useita muita.

Lahden kaupunginorkesteri on nimennyt Kalevi Ahon nimikkosäveltäjäkseen — Aho on kirjoittanut orkesterille sinfoniat *nro.* 8 (1993) ja 9 (1993-94). Lisäksi orkesteri on esittänyt ja levyttänyt hänen muutakin keskeistä orkesterituotantoaan.

Gary Hoffman syntyi kuuluisaan muusikkoperheeseen vuonna 1955 Kanadan Vancouverissa. 15-vuotiaana hän piti ensimmäisen solistikonserttinsa Wigmore Hallissa Lontoossa. 23-vuotiaana hänestä tuli nuorin yliopistollisen tiedekunnan jäsen Indianan yliopiston musiikkiosaston historiassa. Hoffman vietti Indianassa kahdeksan vuotta ennen Pariisiin siirtymistään. Vuonna 1986 hänestä tuli ensimmäinen pohjoisamerikkalainen, joka on voittanut Rostropovitšin kansainvälisen sellokilpailun. Siitä lähtien hän on esiintynyt suurten orkestereiden kanssa eri puolilla maailmaa monien suurten kapellimestareiden johdolla, kuten James Levine, Mstislav Rostropovitš, Charles Dutoit, Herbert Blomstedt ja André Previn. Gary Hoffman on innokas kamarimuusikko ja hän on esiintynyt sekä Emersonin että Tokion kvartetin kanssa. Hän on myös muodostanut trion yhdessä pianisti Yefim Bronfmanin ja viulisti Cho-Liang Linin kanssa. Tämä on hänen ensimmäinen BIS-levytyksensä.

Christian Lindberg syntyi vuonna 1958 taiteilijaperheeseen, hänen vanhempansa ovat kumpikin taidemaalareita. Hän alkoi soittaa pasuunaa 17-vuotiaana ja jo kahden vuoden kuluttua hän oli Tukholman kuninkaallisen oopperan orkesterin jäsen. Vuotta myöhemmin hän jätti orkesterin opiskellakseen Tukholmassa, Lontoossa ja Los Angelesissa ennen lopullista siirtymistään tuntemattomalle alueelle päämääränään tulla historian ensimmäiseksi ammattimaiseksi pasuunasolistiksi.

Nykyään hän soittaa vuosittain yli sadassa konsertissa. Hän on esiintynyt lukuisten nimekkäiden orkestereiden solistina (mm. Concertgebouw-orkesteri, The Academy of St. Martin-in-the-Fields, The St. Paul Chamber Orchestra, The Australian Chamber Orchestra, Tokion Metropolitan-orkesteri ja BBC Symphony Orchestra) sekä pitänyt soolokonsertteja huomattavilla musiikkijuhlilla, muun

muassa Lockenhausissa, Schleswig-Holsteinissa, Sydneyssä ja Barbicanissa. Hän on tehnyt lukuisia levytyksiä BIS:lle.

Christian Lindberg on erittäin monipuolinen taiteilija. Hän ei ainoastaan esitä nykyaikaista ohjelmistoa tavalla, joka murtaa konservatiivien vastustuksen kaikkialla, vaan hän on myös perehtynyt barokkimusiikkiin, jota hän esittää alkuperäisin soittimin; hän soittaa yhtä mielellään sekä klassista että romanttista ohjelmistoa. Sen lisäksi hän on erittäin innovatiivinen artisti, jonka soolo- ja ”yhden miehen show”-esitykset ovat ainutlaatuisia ja sisältävät paljon teatteria, toisinaan rooliaan pukeutumistakin. Hän on myös innoittanut yli neljääkymmentä säveltäjää (mm. Iannis Xenakis, Tōru Takemitsu, Alfred Schnittke, Michael Nyman, Jan Sandström ja Arvo Pärt) säveltämään teoksia erityisesti häntä varten.

Christian Lindbergistä on tullut nuorten muusikoiden uudelle sukupolvelle sankari ja esikuva, jotka tulevat hyötymään hänen urauurtavasta toiminnastaan jatkossakin. Yhdessä soittimia valmistavan Conn-yhtiön kanssa hän on kehittänyt pasuunaa edelleen ja suunnitellut suokappaleita, jotka ovat soittajien saatavilla kaikkialla maailmassa. Hän oli yksi arvostetun ”Vuoden muusikko 1993”-palkinnon saajaehdokkaista ja hänelle on annettu kunnia-arvonimi ”Prince Consort Professor of Trombone” Lontoon kuninkaallisessa musiikkioppilaitoksessa (The Royal College of Music). Christian Lindberg asuu Tukholmassa vaimonsa ja neljän lapsensa kanssa.

Sinfonia Lahti (Lahden kaupunginorkesteri) perustettiin vuonna 1949 vaalimaan vuonna 1910 toimintansa aloittaneen Lahden Musiikinystävien orkesterin perinteitä. Viime vuosina orkesteri on noussut kapellimestari Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-1995) johdolla yhdeksi Pohjoismaiden merkittävimmistä, kuuluisimpana saavutuksenaan Gramophone Awardin ja muita kansainvälisiä tunnustuksia saanut Sibeliuksen *viulukonserton* alkuperäisversion ensilevytys (BIS-CD-500) ja Académie Charles Crosin Grand Prix (1993) Sibeliuksen *Myrskyn* kokonaislevytyksestään (BIS-CD-581). Säännöllisen konsertti-, ooppera- ja levytystoiminnan lisäksi orkesterilla on laaja lasten ja nuorison musiikkikasvatusohjelma. Suomen ensimmäinen orkesterin oma ystävähdistys Aplodit Orkesterille ry on toiminut vuodesta 1991.

Sinfonia Lahti konserttoi viikoittain Lahden Konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Siren, 1954) ja Ristinkirkossa (Alvar Aalto, 1978), jossa tehdään kaikki levytykset. Orkesteri esiintyy säännöllisesti myös Helsingissä, ja se on konsertoinut useilla festivaaleilla, mm. Helsingin Juhlaviikoilla, nykymusiikin Helsinki Biennalessa sekä Lahden kansainvälisellä Urkuviikolla. Tämä on orkesterin kuudestoista BIS-levyty.

Osmo Vänskä (s. 1953) opiskeli orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja suoritti kapellimestaritutkinnon vuonna 1979. Hän on lisäksi opiskellut yksityisesti Lontoossa ja Länsi-Berliinissä sekä osallistunut Rafael Kubelikin mestarikurssiin Luzernissa. Osmo Vänskä on myös taitava klarinetisti.

Vuonna 1982 Osmo Vänskä voitti Besançonin kansainvälisen nuorten kapellimestarien kilpailun, minkä jälkeen hän on johtanut säännöllisesti Suomen, Norjan ja Ruotsin suurempia orkestereita. Hänen kansainvälinen uransa on kehittynyt nopeasti myös Skandinavian ulkopuolelle ja hän on työskennellyt mm. Ranskassa, Skotlannissa, Hollannissa, Tšekkoslovakiassa, Virossa ja Japanissa.

Oopperakapellimestarina Osmo Vänskä on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla, Tukholman Kuninkaallisessa Oopperassa ja Suomen Kansallisoopperassa. Sinfonia Lahden päävierailijaksi Osmo Vänskä kutsuttiin syksystä 1985 alkaen ja syksyllä 1988 hän aloitti työnsä orkesterin taiteellisenä johtajana. Vuodesta 1993 alkaen hän toimii myös Islannin sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Tämä on hänen kahdeskymmenesensimmäinen BIS-levytyksensä.

Kalevi Aho *Cellokonzert* und *Symphonie Nr.9* – Musik einer multidimensionalen Zeit

Cellokonzert

Kalevi Aho's *Cellokonzert* wurde 1983-84 als Auftragswerk für das Helsinki Festival geschrieben. Das Stück wurde für den Cellisten Erkki Rautio komponiert, für den Aho seit 1977 geplant hatte, ein Konzert zu schreiben; in jenem Jahr spielte Rautio auf großartige Weise die Uraufführung von Aho's virtuosem Stück für Cello und Klavier, *Präludium, Toccata und Postludium*.

Das *Cellokonzert* ist ein sehr ungewöhnliches Werk. In seinen beiden Sätzen gibt es häufig verschiedene instrumentale Schichten: die Solostimme bildet eine Schicht, das Orchester eine andere. Außerdem enthält das Stück eine Art „Anti-Orchester“, das aus fünf Spielern besteht: Akkordeon, Mandoline, Saxophon, Tuba und kleine Trommel. Das vierte der wichtigsten klanglichen Elemente ist die Orgel, die, besonders im zweiten Satz, eine wichtige Rolle als Teil des Ganzen spielt. Schließlich erscheint im ersten Satz gelegentlich ein aus Harfe, Celesta und Glockenspiel bestehendes Trio. Zwischen diesen Schichten herrscht eine große Disparität, und gerade dieser Mangel an Ausgewogenheit bildet hinsichtlich der dynamischen Form den Ausgangspunkt des Werkes.

Die verschiedenen Instrumentalschichten im Konzert sind nicht alle gleich wichtig; die Schicht des „normalen“ Orchesters versucht, sich auszubreiten und die anderen zu dominieren, bis sie schließlich unterdrückt. Das Werk beginnt mit ätherischen Klängen, wie eine Tonfarbenmusik, die sich aus der Ferne nähert, und bei der die Orgel, das Akkordeon und das Solocello dieselben Töne, aber verschiedenartig spielen. Beim Einsatz der Orchesterbläser wird der Solopart schärfer profiliert, und der Einsatz des „Anti-Orchesters“ belebt die Musik. Das erste volle Orchestertutti ist kraftvoll und prägnant. Fast wie eine Reaktion darauf nimmt das Konzert daraufhin einen leichteren, scherzhaften Ton an. Auf den kraftvollen Höhepunkt des ersten Satzes folgt ein intensives Rezitativ des Solocellos, und schließlich ein ätherischer, äußerst schneller und flüssiger Scherzoabschnitt.

Die Musik des zweiten Satzes ist nicht mehr kohärent. Gleich am Anfang des Satzes kämpfen das Cello und das „Anti-Orchester“, um sich zwischen den heftigen und chaotischen Ausbrüchen des Orchesters hörbar zu machen. Als ihre Echos

verklingen, spielt der Solist ein meditatives, reizvolles Rezitativ, dem eine sehr schwierige Solokadenz folgt. Die Entwicklung ist bemüht, den Hörer in die zarte Atmosphäre des Anfangs vom ersten Satz zurückzubringen, weg von den vorhergehenden Konfliktsituationen. Die Ruhe stellt sich aber als kurzlebig heraus. Im tiefen Blech beginnt der größte Höhepunkt des Konzerts, währenddessen Solist und „Anti-Orchester“ allmählich vom Orchester unterdrückt werden. Daraufhin kann keine der instrumentalen Schichten ihre Identität noch wahren; alle, einschließlich des Orchesters, haben ihre Charakteristika verloren.

Das Konzert endet in einer unwirklichen, trostlosen musikalischen Landschaft, in der wir seltsame, verzerrte Fragmente der vorher gehörten Musik hören können. Erkki Rautio spielte die Uraufführung des Konzerts mit dem Symphonieorchester des Finnischen Rundfunks unter der Leitung von Esa-Pekka Salonen am 1. September 1984.

Symphonie Nr.9

Das *Cellokonzert* kann als höchst pessimistischen Kommentar und Verurteilung der heutigen Welt durch einen Komponisten betrachtet werden. Die *Symphonie Nr.9* für Posaune und Orchester (1993-94) ist völlig anderer Natur. Auch dieses Stück entstand im Auftrag des Helsinki Festivals. Die Uraufführung wurde bei diesem Festival vom Symphonieorchester Lahti (Sinfonia Lahti) unter der Leitung von Osmo Vänskä bei einem der Musik von Kalevi Aho gewidmeten Konzerte am 2. September 1994 gespielt; der Posaunensolist war Christian Lindberg.

Das ursprünglich als „Sinfonia concertante No.2“ bezeichnete Stück ist keine reine Symphonie, aber auch kein eigentliches Konzert, obwohl die Stimme der Soloposaune außerordentlich anspruchsvoll ist. In dieser Symphonie wird die Welt des Orchesters durch ein einzelnes Soloinstrument betrachtet, das als Fokus der Musik dient. Dies ist nicht die erste Gelegenheit, bei welcher Kalevi Aho eine konzertante Symphonie schrieb: seine *Symphonie Nr.3* (Sinfonia concertante No.1; 1971-73) enthält eine sehr schwierige Stimme für Solovioline, und seine *Symphonie Nr.6* (1979-80) enthält „Gruppensolostimmen“ für ganze Teile des Orchesters, die in der Partitur „Soli concertante“ genannt werden. In der groß angelegten *Symphonie Nr.8* (1993; BIS-CD-646) dient eine Orgel als Soloinstrument. Ein Charakteris-

tikum aller Symphonien von Aho ist die hervorragende Instrumentation, die vom Orchester eine ausgesprochene Virtuosität verlangt.

Wenn Ahos Symphonien häufig Ähnlichkeiten mit Konzerten haben, sind wiederum seine drei Konzerte — das *Violinkonzert* (1981; BIS-CD-396), das *Cellokonzert* (1983-84) und das *Klavierkonzert* (1988-89) — anlagemäßig sehr symphonisch. In keinem dieser Werke gibt sich das Orchester mit einer nur begleitenden Rolle zufrieden, sondern es leistet im Gegenteil einen wichtigen Beitrag zum Ganzen des Werkes. Die Form der Konzerte ist auch fest und symphonisch.

Der Charakter der *neunten Symphonie* ist leichter als jener des Vorgängers, der monumentalen *achten Symphonie*, oder des *Cellokonzerts*. Das Werk wurde als Gegensatz zur *achten Symphonie* komponiert, die bei seiner Uraufführung ebenfalls gespielt wurde.

Ein charakteristischer Zug der Komposition ist ihre Bewegung zwischen verschiedenen musikalischen Perioden — der Gegenwart, der Vergangenheit und auch der Zukunft. An zentraler Stelle steht der Stil des „heutigen Tages“, aber von den dramatischen Brennpunkten der Musik kann plötzlich die völlig neue Dimension einer neuen musikalischen Welt geöffnet werden. Der Wechsel zwischen den Perioden wird auch in manchen Fällen dadurch unterstrichen, daß der Solist sein Instrument gegen die Altposaune des Barocks auswechselt. Außerdem umfaßt die Partitur auch eine Cembalostimme.

Vergangenheit und Zukunft reagieren in der *neunten Symphonie* auf das, was in der Gegenwart geschieht. Der zeitliche Raum des Werkes hat einen multidimensionalen und nicht linearen Charakter.

Die abrupten Wechsel hinsichtlich der Stile und der „zeitlichen Verschiebungen“ im ersten Satz geben der Musik einen unwirklichen, märchenhaften Charakter. Am Anfang des *Adagio* beschwört Aho eine ruhige, äußerst beeindruckende musikalische Umgebung herauf, in welcher wir eine Art statische Atmosphäre empfinden, die das Ende der Zeit, den Abschluß der Geschichte darstellt. Das virtuose, spritzige Finale enthält eine schwierige Solokadenz, für deren Ausführung der Solist multiphonische Posaumentechiken beherrschen muß. Der Schluß des Werkes scheint eine ungezügelter Freude des Lebens und des Daseins anzukündigen.

Anne Weller

Kalevi Aho (geb. 1949), einer der hervorragendsten modernen finnischen Komponisten, studierte Komposition bei Einojuhani Rautavaara an der Helsinki Sibelius-Akademie (1968-71) und setzte die Studien in Westberlin als Schüler von Boris Blacher fort (1971-72). Während der Jahre 1974-88 hielt er Vorlesungen in der musikwissenschaftlichen Fakultät der Universität in Helsinki, und 1988-93 war er Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Ein fünfzehnjähriges Komponistenstipendium des finnischen Staates ermöglichte es ihm, im Herbst 1993 freischaffender Komponist zu werden.

Ahos Schaffen umfaßt zwei Opern, neun Symphonien, drei Konzerte, zwei Kammersymphonien für Streicher und eine große Menge anderer Kammermusik, vokale Werke und Orchestermusik, dazu noch Arrangements von Werken anderer Komponisten für Orchester und Kammerensembles. Er genießt auch einen Ruf als Musikschriftsteller — Aho schrieb drei Bücher und gab noch weitere heraus.

Das Symphonieorchester Lahti (Sinfonia Lahti) ernannte Kalevi Aho zu seinem „Composer-in-residence“, und die *Symphonien Nr.8* (1993) und *Nr.9* (1993-94) wurden für dieses Orchester geschrieben, das auch viele seiner übrigen Orchesterwerke aufführte und einspielte.

Gary Hoffman wurde 1956 als Sohn einer berühmten Musikerfamilie in Vancouver, Kanada, geboren. Mit 15 Jahren gab er erstmals einen Soloabend in der Londoner Wigmore Hall. Mit 23 Jahren wurde er das jüngste Fakultätsmitglied in der Geschichte der Musikschule der University of Indiana, wo er acht Jahre verbrachte, bevor er nach Paris zog. 1986 siegte er als erster Nordamerikaner beim Internationalen Rostropowitsch-Cellowettbewerb, und seither erschien er mit großen Orchestern in aller Welt unter der Leitung von Dirigenten wie James Levine, Mstislaw Rostropowitsch, Charles Dutoit, Herbert Blomstedt und André Previn. Als begeisterter Kammermusiker spielte Gary Hoffman mit dem Emerson-Quartett und dem Tokio-Quartett. Er bildete auch ein Trio mit dem Pianisten Yefim Bronfman und dem Violinisten Cho-Liang Lin. Dies ist seine erste Aufnahme für BIS.

Christian Lindberg wurde 1958 in einer Künstlerfamilie geboren; beide Eltern waren Maler. Er begann mit 17 Jahren, Posaune zu spielen, und innerhalb von zwei Jahren war er Mitglied der Kgl. Hofkapelle der Stockholmer Oper. Ein Jahr später verließ er das Orchester, um in Stockholm, London und Los Angeles weiterzustudieren, bevor er schließlich Neuland betrat, fest entschlossen, der erste professionelle Posaunensolist der Geschichte zu werden.

Heute spielt er über hundert Konzerte jährlich, mit Orchestern wie das Concertgebouw-Orchester, die Academy of St. Martin-in-the-Fields, das St. Paul Chamber Orchestra, das Australian Chamber Orchestra, das Japan Metropolitan Orchestra und das BBC Symphony Orchestra, und bei Festivals wie Lockenhaus, Schleswig-Holstein, Barbican und Sydney. Er machte eine Serie von Aufnahmen für BIS.

Christian Lindberg ist ein sehr flexibler Künstler. Er spielt nicht nur das zeitgenössische Repertoire auf eine Weise, die überall den konservativen Widerstand bezwingt, sondern er ist auch ein großer Wissenschaftler des Barockrepertoires, das er auf Originalinstrumenten spielt, und er spielt auch gerne das klassische und romantische Repertoire. Außerdem ist er ein sehr neuschaffender Künstler: er gibt einzigartige Solokonzerte und „One-Man-Shows“ mit einem großen Maß an Theater, manchmal in Kostüm. Er inspirierte mehr als vierzig Komponisten, für ihn Werke zu schreiben, darunter Iannis Xenakis, Tōru Takemitsu, Alfred Schnittke, Michael Nyman, Jan Sandström und Arvo Pärt.

Christian Lindberg ist Held und Vorbild für eine neue Generation junger Musiker geworden, die von seiner Pioniertätigkeit weiterhin profitieren werden. Zusammen mit der Instrumentenfirma Conn entwickelte er die Posaune weiter und entwarf Mundstücke, die Spielern in aller Welt verfügbar sind. Er war für die angesehene Auszeichnung „Musiker des Jahres 1993“ nominiert und erhielt am Royal College of Music in London den Ehrentitel „Prince Consort Professor of Trombone“. Christian Lindberg lebt in Stockholm mit seiner Gattin und vier Kindern.

Lahti ist eine Stadt mit rund 100 000 Einwohnern, ein modernes Zentrum des Sports, der Kultur, der Industrie und des Handels, 100 Kilometer nördlich der finnischen Hauptstadt Helsinki gelegen. Das **Symphonieorchester Lahti** (**Sinfonia Lahti**) wurde 1949 gegründet, um die Traditionen des 1910 von der Gesellschaft der Musikfreunde Lahtis gegründeten Orchesters aufrechtzuerhalten. In späteren Jahren entwickelte sich das Orchester zu einem der besten in Skandinavien. Seine Aufnahmen unter der Leitung von Osmo Vänskä und Ulf Söderblom brachten dem Orchester internationalen Ruhm, nicht zuletzt durch die Erstaufnahme der Urfassung von Sibelius' *Violinkonzert* (BIS-CD-500).

Sinfonia Lahti bringt wöchentliche Konzerte im Konzerthaus Lahti (Architekten Heikki und Kaija Siren, 1954) und in der Ristinkirkko (Kreuzkirche, Alvar Aalto 1978), in der auch sämtliche Aufnahmen gemacht wurden. Das Orchester erscheint auch bei der Orgelwoche Lahti und bei Opernaufführungen in der Stadt. Das Orchester wirkt auf weiteren 15 BIS-Platten mit.

Osmo Vänskä (geb. 1953) studierte Dirigieren an der Sibelius-Akademie unter der Leitung von Jorma Panula und legte 1979 das Dirigierexamen ab. Außerdem hat er Privatunterricht in London und Berlin-West absolviert und an einem Meisterkurs von Rafael Kubelík in Luzern teilgenommen. Osmo Vänskä ist auch ein hervorragender Klarinettist.

1982 war Osmo Vänskä Sieger im internationalen Wettbewerb junger Dirigenten in Besançon, und hiernach hat er regelmäßig in Finnland, Norwegen und Schweden große Orchester geleitet. Seine Karriere hat auch außerhalb Skandinaviens rasche Fortschritte gemacht, so hat er u.a. in Frankreich, Holland, der Tschechoslowakei, Estland und Japan gearbeitet.

Zum ersten Gastdirigenten des Symphonieorchesters Lahti (Sinfonia Lahti) wurde Osmo Vänskä im Herbst 1985 berufen. Im Herbst 1988 wiederum nahm er seine Tätigkeit als künstlerischer Leiter des Orchesters auf. 1993 wurde er auch Chefdirigent des Isländischen Symphonieorchesters. Er erscheint auf 20 weiteren BIS-Platten.

Concerto pour violoncelle et Symphonie no 9 de Kalevi Aho

— de la musique temporellement multidimensionnelle.

Concerto pour violoncelle

Le *Concerto pour violoncelle* de Kalevi Aho fut écrit en 1983-84 suite à une commande du festival d'Helsinki. La pièce fut composée pour le violoncelliste Erkki Rautio pour lequel, depuis 1977, Aho avait projeté d'écrire un concerto; Rautio avait alors créé avec beaucoup de brillant une pièce virtuose pour violoncelle et piano, *Prélude, Toccata et Postlude* de Aho.

Le *Concerto pour violoncelle* est une œuvre qui sort beaucoup de l'ordinaire. Ses deux mouvements présentent souvent une structure instrumentale en couches variées: la partie solo en forme une, l'orchestre, une autre. De plus, la pièce contient une sorte d'"anti-orchestre" formé de cinq instruments: accordéon, mandoline, saxophone, tuba et caisse claire. Le quatrième des éléments soniques principaux est l'orgue qui, surtout dans le second mouvement, tient un rôle important comme partie du tout. Enfin, un trio formé d'une harpe, d'un célesta et d'un glockenspiel apparaît à l'occasion dans le premier mouvement. Entre ces couches règne comme telle une grande disparité et cette absence même de proportion agit comme point de départ de l'œuvre quant à sa forme dynamique.

Les couches instrumentales dans le concerto ne jouissent pas d'une importance égale; la partie "normale" de l'orchestre s'efforce de dominer les autres et finit par les supprimer.

L'œuvre s'ouvre sur des sons éthérés, comme si une musique de couleur tonale s'approchait à distance où l'orgue, l'accordéon et le violoncelle solo donnaient aux mêmes notes des couleurs différentes. Avec l'entrée des instruments à vent de l'orchestre, la partie solo se dessine un profil plus effilé et l'entrée de l'"anti-orchestre" anime la musique. Le premier *tutti* orchestral complet est puissant et incisif. Presque comme une réaction à ce *tutti*, le concerto adopte ensuite un ton plus léger, à la manière d'un scherzo. Le puissant sommet du premier mouvement est suivi d'un récitatif intense au violoncelle solo et, finalement, d'une section de scherzo éthérée, extrêmement rapide et fugace.

La musique du second mouvement n'est plus cohérente. Dès le début, le violoncelle et l'"anti-orchestre" luttent pour se faire entendre entre les explosions vio-

lentes et chaotiques de l'orchestre. Pendant que leurs échos s'éteignent, le soliste exécute un émouvant récitatif mélancolique suivi d'une cadence solo très difficile. Le développement essaie d'amener l'auditeur dans la délicate atmosphère du début du premier mouvement, loin des situations précédentes de conflit. Or, la paix est de courte durée. Les cuivres graves entreprennent le plus grand sommet du concerto, sommet dans lequel le soliste et l'"anti-orchestre" sont graduellement supprimés par l'orchestre. Finalement, la musique s'écroule dans les clusters de l'orgue, après quoi aucune des couches instrumentales ne peut conserver son identité; toutes, y compris l'orchestre, ont perdu leurs caractéristiques originales.

Le concerto se termine sur un paysage musical désolé irréel dans lequel nous entendons d'étranges fragments déformés d'une partie de la musique entendue auparavant. Erkki Rautio donna la création du concerto avec l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise dirigé par Esa-Pekka Salonen lors du festival d'Helsinki le 1er septembre 1984.

Symphonie no 9

Le *Concerto pour violoncelle* peut être vu comme un commentaire pessimiste et un verdict du compositeur sur le monde d'aujourd'hui. La *Symphonie no 9* pour trombone et orchestre (1993-94) est de nature entièrement différente. Cette pièce fut aussi le résultat d'une commande du festival d'Helsinki — elle fut créée par l'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti) dirigé par Osmo Vänskä le 2 septembre 1994; Christian Lindberg était le tromboniste soliste.

D'abord intitulée "Sinfonia concertante no 2", la pièce n'est ni une symphonie pure ni un concerto authentique quoique la partie de trombone solo soit exceptionnellement exigeante. Dans cette symphonie, le monde de l'orchestre est examiné à travers un seul instrument solo qui est le centre d'intérêt de la musique. Ce n'est pas la première symphonie concertante de Kalevi Aho: sa *Symphonie no 3* (Sinfonia concertante no 1; 1971-73) renferme une partie de violon solo très difficile et sa *Symphonie no 6* (1979-80) comprend des "parties solos de groupe" pour des sections orchestrales entières, parties qui sont appelées "soli concertante" dans la partition. Dans la grande *Symphonie no 8* (1993; BIS-CD-646), l'instrument solo est l'orgue. En somme, toutes les symphonies de Aho sont caractérisées par une instrumentation brillante qui exige beaucoup de virtuosité de la part de l'orchestre.

Si les symphonies de Aho ressemblent souvent à des concertos, ses trois concertos — le *Concerto pour violon* (1981, BIS-CD-396), le *Concerto pour violoncelle* (1983-84) et le *Concerto pour piano* (1988-89) — sont de conception très symphonique. L'orchestre ne se contente de remplir un rôle purement accompagnateur dans aucune de ces œuvres; au contraire, il apporte une contribution importante à l'œuvre dans l'ensemble. La forme des concertos est ainsi solide et symphonique.

Le caractère de la *Symphonie no 9* est plus léger que celui de son prédécesseur, la monumentale *Symphonie no 8*, ou du *Concerto pour violoncelle*. L'œuvre fut composée en opposition à la *Symphonie no 8* qui fut exécutée en compagnie de la *Symphonie no 9* lors de la création de cette dernière.

Un trait distinctif de la composition est son mouvement entre des périodes musicales différentes — le présent, le passé et aussi le futur. Le style du “jour présent” leur est central mais une dimension entièrement nouvelle sur un monde musical nouveau peut soudainement s'ouvrir à partir des points focaux dramatiques de la musique. Le changement entre les périodes est aussi souligné, dans certaines sections, par le soliste changeant d'instrument pour le trombone alto du baroque, le saquebute. De plus, l'orchestration inclut aussi une partie pour clavecin.

Le passé et le futur réagissent dans la *neuvième symphonie* à ce qui arrive dans le présent. L'espace temporel de l'œuvre expose un caractère multidimensionnel et nonlinéaire.

Les changements abrupts de style et les “déplacements temporels” dans le premier mouvement prêtent à la musique un caractère irréel de conte de fée. Au début de l'*Adagio*, Aho fait apparaître un paysage musical calme, extrêmement impressionnant dans lequel nous faisons l'expérience d'une sorte d'atmosphère statique représentant la fin du temps, l'achèvement de l'histoire. Le pétillant finale virtuose contient une cadence solo difficile qui exige du soliste une maîtrise des techniques multiphoniques du trombone. La conclusion de l'œuvre semble annoncer une joie débordante de vivre et d'exister.

Anne Weller

Un des plus éminents compositeurs finlandais modernes, **Kalevi Aho** (né en 1949) a étudié la composition à l'académie Sibelius à Helsinki avec Einojuhani Rautavaara (1968-71) avant de poursuivre ses études à Berlin Ouest dans la classe de Boris Blacher (1971-72). De 1974-88, il enseigna à la faculté de musique de l'université d'Helsinki et, de 1988 à 1993, il fut professeur de composition à l'académie Sibelius. Une bourse de composition de 15 ans de l'Etat finlandais lui permit de devenir un compositeur autonome à l'automne de 1993.

La production de Aho comprend deux opéras, neuf symphonies, trois concertos, deux symphonies de chambre pour cordes et une grande quantité d'autre musique vocale, instrumentale et de chambre en plus d'arrangements orchestraux et de chambre d'œuvres d'autres compositeurs. Il s'est aussi fait une réputation grâce à ses essais sur la musique — Aho a écrit lui-même trois livres et il en a édité plusieurs autres.

L'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti) a désigné Kalevi Aho comme son "compositeur en résidence" — et les *symphonies nos 8* (1993) et *9* (1993-94) de Aho furent écrites pour cet ensemble. La formation a aussi joué et enregistré plusieurs de ses autres œuvres orchestrales.

Né en 1956, **Gary Hoffman** est originaire d'une famille musicale à Vancouver au Canada. A 15 ans, il fit ses débuts londoniens avec un récital au Wigmore Hall. A 23 ans, il devenait le plus jeune membre du corps enseignant de l'histoire de l'école de musique de l'Université d'Indiana et il y passa huit ans avant d'élire domicile à Paris. En 1986, il devint le premier Américain du Nord à gagner le concours international de violoncelle Rostropovitch et il s'est produit depuis avec des orchestres majeurs partout dans le monde sous la direction de chefs distingués tels que James Levine, Mstislav Rostropovitch, Charles Dutoit, Herbert Blomstedt et André Previn. Gary Hoffman est un chambriste passionné et il a joué avec les quatuors Emerson et Tokyo. Il a également formé un trio avec le pianiste Yefim Bronfman et le violoniste Cho-Liang Lin. Ceci est son premier disque BIS.

Christian Lindberg est né en 1958 dans une famille d'artistes peintres. Il a commencé à jouer du trombone à l'âge de 17 ans et, après deux ans, il faisait déjà partie de l'Orchestre de l'Opéra Royal de Stockholm. Il quitta l'orchestre un an plus tard pour poursuivre ses études à Stockholm, Londres et Los Angeles avant de s'aventurer sur un chemin vierge, déterminé à devenir le premier tromboniste soliste professionnel de l'histoire.

Il donne maintenant plus de 100 concerts par année avec des orchestres tels que l'Orchestre Royal du Concertgebouw, l'Académie de St. Martin-in-the-Fields, l'Orchestre de Chambre St-Paul, l'Orchestre de Chambre Australien, l'Orchestre Métropolitain du Japon et l'Orchestre Symphonique de la BBC, lors de festivals tels que le Lockenhaus, celui de Schleswig-Holstein, le Barbican et celui de Sydney. Il a enregistré une série de disques sur étiquette BIS.

Christian Lindberg est un artiste au talent kaléidoscopique. Non seulement il exécute le répertoire contemporain d'une manière qui force partout la résistance conservatrice, mais encore il est un grand érudit du répertoire baroque qu'il interprète sur des instruments originaux; il joue tout aussi volontiers le répertoire classique et romantique. De plus, il est un artiste innovateur qui donne des récitals solos uniques et des "one-man-shows" renfermant un élément majeur de théâtre, parfois aussi en costume. Il a également inspiré plus de 40 compositeurs (dont Iannis Xenakis, Tōru Takemitsu, Alfred Schnittke, Michael Nyman, Jan Sandström et Arvo Pärt) à écrire des œuvres spécialement pour lui.

Christian Lindberg est devenu un héros et un modèle pour la nouvelle génération de jeunes musiciens qui veulent continuer de profiter de ses activités de pionnier. En collaboration avec la compagnie d'instruments Conn, il a poursuivi le développement du trombone et dessiné des embouchures disponibles aux instrumentistes dans le monde entier. Il fut mis en nomination pour le prestigieux prix "Musicien de l'année 1993" et il a reçu le titre honorifique de "Prince Consort Professor of Trombone" au Collège Royal de Musique de Londres. Christian Lindberg vit à Stockholm avec sa femme et leurs quatre enfants.

Lahti est une ville d'environ 100,000 habitants à 100 km au nord de la capitale finlandaise, Helsinki. **L'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti)** fut fondé en 1949 afin de poursuivre les traditions de l'orchestre institué en 1910 par la société des Amis de la musique de Lahti. Ces dernières années, l'ensemble est devenu l'un des plus remarquables des pays du Nord. Ses enregistrements sous la direction de ses chefs Osmo Vänskä et Ulf Söderblom lui ont gagné une réputation internationale; on remarqua particulièrement le premier enregistrement de la version originale du concerto pour violon de Sibelius (BIS-CD-500).

Sinfonia Lahti donne chaque semaine des concerts à la salle de concert de Lahti (architectes Heikki et Kaija Siren, 1954) et à la Ristinkirkko (église de la Croix; Alvar Aalto, 1978); tous les enregistrements de l'orchestre ont également lieu dans cette église. L'orchestre participe aussi à la Semaine internationale d'orgue de Lahti et aux représentations d'opéra de la cité. La Sinfonia Lahtiest entendue sur 15 autres disques BIS.

Osmo Vänskä (1953-) a étudié la direction à l'Académie Sibelius avec Jorma Panula et y a obtenu son diplôme en 1979. Il a aussi étudié privément à Londres et à Berlin Ouest et il a pris part au cours de maître de Rafael Kubelík à Lucerne. Osmo Vänskä est également un clarinettiste actif. En 1982, il gagna le concours de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre, après quoi il dirigea les principaux orchestres de Finlande, Norvège et Suède. Sa carrière internationale prit rapidement son essor hors du Nord et Vänskä a travaillé en France, aux Pays-Bas, dans l'ancienne Tchécoslovaquie, en Estonie et au Japon entre autres.

Vänskä a dirigé des opéras au Festival d'opéra de Savonlinna, à l'Opéra Royal de Stockholm et à l'Opéra National de Finlande. Il fut le principal chef invité de l'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti) à l'automne 1985 et, trois ans plus tard, il en devenait le directeur artistique. Il est aussi le chef titulaire de l'Orchestre Symphonique de l'Islande depuis 1993. Il a enregistré 20 autres disques BIS.

INSTRUMENTARIUM

Gary Hoffman: Cello by Nicolo Amati, Cremona 1662 'Ex-Leonard Rose'.
Bow: Henry, France, 19th century
Christian Lindberg: Trombone: Conn 88HY Lindberg Symphony
Mouthpiece: Christian Lindberg Signature
Sackbut: Copy of a sackbut from 1676 by Paul Hanlein

DDD

RECORDING DATA

Recorded in January 1995 [*Symphony*] and September 1993 [*Concerto*] at the Ristinkirkko (Church of the Cross), Lahti, Finland
Recording producers: Robert Suff [*Symphony*]; Robert von Bahr [*Concerto*]
Sound engineers: Ingo Petry [*Symphony*]; Robert von Bahr [*Concerto*]
Digital editing: Hans Kipfer and Jens Braun [*Symphony*]; Jeffrey Ginn [*Concerto*]
Equipment: Neumann microphones; microphone amplifier by Didrik De Geer, Stockholm; Studer 962 mixer; Fostex PD-2 DAT recorder;
Stax headphones [*Symphony*]; Neumann microphones; microphone amplifier by Didrik De Geer, Stockholm; Fostex D-20 DAT
recorder [*Concerto*]

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Anne Weller 1995
Translations: Andrew Barnett (English); Julius Wender (German); Arlette Lemieux-Chené (French)
Front cover photograph: Lars Sjöberg
Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England
Colour origination: Colour origination: Studio 90 Ltd, Leeds, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40
info@bis.se www.bis.se

BIS-CD-706 © 1993 & 1995; © 1995, BIS Records AB, Åkersberga.

Kalevi Aho

Osmo Vänskä

Photo: © Soile Siltanen

Christian Lindberg

Gary Hoffman

Sinfonia Lahti

Sinfonia Lahti
is supported by
Schauman Wood Oy

KYMMENE